

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 1. Utrùm legislator humanus possit præcipere vel prohibere actus
internos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83614)

tra, non extra territorium. Sic Beneficiarius, qui abest a territorio in quo beneficium habet, incurrit censuras contra non residentes latas ab Episcopo territorii illius; quia in illo peccatum non resistit iuri committi jure merito censetur.

RESPONSIO VIII.

Peregrini & advenæ tenentur legibus loci in quo inveniuntur, sive diutius ibi morentur, sive brevius.

Prob. Nam Principes, tam Ecclesiastici quam Seculares, legibus suis obligant eos omnes qui eorum jurisdictioni subjacent, quandiu subjacent. Atqui peregrini & advenæ, hoc ipso quod ingrediuntur territorium aliquod, subjacent jurisdictioni Principis illius territorii, & tandiu subjacent, quandiu in illo morantur. Hoc enim recta gubernatio & bonum commune postulant, & Principes Sæculares habent ex natura rei, Principes verò Ecclesiastici, ex concessione Christi, vel Ecclesiæ, jurisdictionem necessariam ad utilem & convenientem administrationem communitatis, & commune bonum procurandum.

Hinc, nemine reclamante, Principes sæculares, quando expedit bono communi, multa statuunt, etiam in ordine ad peregrinos, ut quod frumentum non exportetur; quod triticum ultra tale pretium non vendatur, &c. Imò statuunt aliqua, quæ solos peregrinos obligant, ut quod ultra certum tempus non morentur in civitate, vel provincia, aut regno; & si non obediunt, puniuntur. Item Principes Ecclesiastici puniunt peregrinos non servantes festa localia.

Quando igitur in Jure civili dicitur, peregrinos non sortiri forum loci per quem transeunt, hoc de illis intelligendum est, postquam inde excesserunt. Quod autem fortiantur forum loci per quem transeunt, quandiu in eo sunt, constat ex praxi, & sortiri debere recta ratio docet, si nimirum ibi delictum aliquod committant. Hic tamen obiter observamus, hoc, quod dicimus, peregrinum subjacere jurisdictioni Principis territorii in quo inveniuntur, intelligendum esse cum aliqua restrictione, videlicet modo persona non sit talis, ut propter eminentem dignitatem, nec possit, nec debeat subjacere.

DISPUTATIO VI.

De materia & obligatione Legum humanarum, tam civilium quam ecclesiasticarum.

ARTICULUS I.

Utrum legislator humanus possit præcipere vel prohibere actus internos.

RESPONSIO I.

Legislator humanus non potest præcipere aut prohibere actus merè internos.

Prob. Legislator humanus non potest præcipere aut prohibere actus, & quorum positionem aut omissionem non potest cogere subditos. Atqui legislator humanus non potest cogere subditos ad positionem actuum merè internorum. Ergo, &c. Minor per se patet: quum enim actus merè interni, nec per aliud sufficienter cadere possint sub cognitionem humanam, de illorum omissione vel positione legislator humanus judicare non potest, & ita non possit punire subditos omitrentes actus merè internos qui præciperentur, aut ponentes actus merè internos qui prohiberentur; non possit inquam, punire pena, non solum per ipsam legem præcipientem aut prohibentem, sed etiam per sententiam ab homine latam inflicta: quod tamen ad vim coactivam propriè dictam requiritur.

Prob. ergo maj. Nam in legislatore civili ex natura rei, & in legislatore ecclesiastico ex institutione Christi, non est potestas præcipiendi aut prohibendi, sine

potestate cogendi. Ergo, &c. *Prob. ant.* In communitate perfecta, & consequenter in legislatore civili, non est ex natura rei; similiter in legislatore ecclesiastico non est ex institutione Christi potestas præcipiendi aut prohibendi, nisi quæ conveniter exerceri potest, & conducibiliter ad commune bonum. Atqui hoc modo exerceri non potest potestas præcipiendi aut prohibendi, nisi quæ cum potestate cogendi conjuncta est, ut consideranti facillè patet.

Et verò cum leges non tam statuantur pro justis, quam pro injustis, juxta illud Apostoli 1. ad Timoth. c. 1. *Lex justo non est posita, sed injustis*; certè leges non statuuntur, & ita potentia legislativa non exercetur convenienter, & conducibiliter ad bonum commune, sine potestate cogendi ad ea quæ legibus statuuntur. Mali enim, qui in quavis republica bonos numero facillè superant, parùm solliciti de conscientia, & de impunitate certi, & leges sine potestate cogendi latas, & ipsum legislatorem facillè contemnerent.

Hoc argumentum suggerit S. Thomas hic q. 91. a. 4. in o. ubi sic loquitur: *De his potest homo legem facere, de quibus potest judicare: Judicium autem hominis esse non potest de interioribus motibus, qui latent, sed solum de exterioribus actibus, qui apparent. & ideo lex humana non potuit cohibere, & ordinare sufficienter interiores actus: sed necessarium fuit, quod ad hoc supervenerit lex divina.*

Secundum principia igitur sancti Doctoris, neque legislator civilis ex natura rei, neque ecclesiasticus ex institutione Christi, potestatem habet statuendi de actibus merè internis, sed hæc potestas secundum sapientem providentiæ dispositionem, reservata est soli Deo legislatori, in cujus oculis omnia nuda sunt & aperta. Unde tam de internis quam de externis judicare potest, proindeque tam ad internorum quam externorum actuum positionem vel omissionem cogere potest creaturam rationalem.

Potest dicitur in responsione, actus merè internos: potest enim legislator humanus præcipere vel prohibere actus internos, necessarios ad positionem vel omissionem actuum externorum, quos præcipere vel prohibere potest. Sic v. g. legislator humanus præcipiens actum externum recitandi officium, præcipit voluntatem efficacem recitandi, sine qua actus externus recitandi poni non potest. Similiter legislator humanus prohibens actum externum furandi, prohibet voluntatem efficacem furandi, qua posita, actus externus furandi non potest omitti, cum adest furandi opportunitas.

Ratio est, quia 1. tales actus interni sufficienter innotescent per externos, quibuscum unum totalem actum constituunt. Unde legislator humanus potest de illis judicare, & ad illorum positionem vel omissionem sufficienter cogere. 2. Legislator humanus potestatem habens præcipiendi vel prohibendi aliquem actum externum, hoc ipso non potest non habere potestatem præcipiendi vel prohibendi id omne quod necessarium est ad illius positionem vel omissionem.

Hoc tamen discrimen interest inter actum externum & actum internum, ad ejus positionem vel omissionem necessarium, quod externus per se primò præcipiatur vel prohibeatur, internus verò præcipiatur vel prohibeatur secundariò tantum, & ratione externi, quatenus ad illum ponendum vel omitendum necessarius est. Ratio autem est, quia potestas legislativa, sive civilis, sive ecclesiastica, per se primò ordinatur ad regimen externum communitatis, sive civilis, sive ecclesiasticæ, & ita per se primò versatur circa actus externos, & ita circa internos non versatur, nisi propter externos.

Obj. Christus dare potuit Ecclesiæ potestatem præcipiendi vel prohibendi actus merè internos, Deo relinquendo cognitionem & punitionem transgressionum merè internarum. *R.* Christum absolute potuisse potestatem hanc dare Ecclesiæ: nam illam habet, nec illam communicari Ecclesiæ repugnat; de facto tamen

men non communicavit, quia, ut probatum est, Ecclesia non posset illam convenienter exercere, & conducitur ad bonum commune, ob defectum potestatis condendi. Quod confirmatur ex eo quod, 1. talis potestatis Ecclesie concessa nullum exter indicium in Scriptura, vel Traditione. 2. Tali potestate hactenus Ecclesia nunquam usa sit. 3. Summi Pontifices, qui totam suam jurisdictionem saepe explicant & tuerentur, hanc potestatem sibi nunquam attribuant, sed potius expresse significant actus merè internos extra forum suum existere. Sic Innocentius III. cap. *Tua nos*, tit. de Simonia dicit: *Nobis datum est, de manifestis tantummodo judicare.*

Obj. Potestas ecclesiastica spiritalis est, & ordinatur ad finem supernaturalem, & bonum internum animarum. Ergo valet etiam ad præcipiendos vel prohibendos actus merè internos. Ad ejus difficultatis solutionem nota cum Suare. Potestas ecclesiastica, secundum totam latitudinem suam, duplex est, nempe potestas fori interni, & potestas fori externi. Potestas fori interni data est immediatè & maximè propter internam animæ salutem, & consequenter versari potest, ac potissimum versatur circa actus internos, in quibus consistit interna salus animæ; atque propter rationem eandem, actus hujus potestatis pertinent ad jurisdictionem, quam Jurista vocant voluntariam, quia exercetur in commodum subditi ad petitionem vel consensum ejus: nam interna salus, & peccatoris reconciliatio cum Deo, debet esse voluntaria. Hujus autem potestatis actus sunt absolutio à peccatis, dispensatio in votis, votorum commutatio; relaxatio poenarum apud Deum per indulgentias: hæc enim omnia sunt propter internum animæ bonum.

Potestas fori externi est potestas totius communitatis gubernativa, & à Christo data est immediatè & proximè propter externam Ecclesie gubernationem: unde immediatè & proximè versatur circa actiones humanas externas, ex quarum directione pendet bonum externum totius communitatis ecclesiasticæ. Hujus autem potestatis actus sunt, præcipere, prohibere, statuere, punire, &c. qui proinde per se primò versatur circa actiones humanas externas, ad quam directionem potestas, cujus sunt actus, immediatè & proximè ordinatur; nec proinde versatur circa actiones internas, nisi propter externas, & quantum necessariae sunt ad aliquod esse, sive physicum, sive morale externarum. Hæc igitur potestas fori externi cum suis actibus non ordinatur ad finem supernaturalem, & internum bonum animarum, nisi mediatè & remotè, mediante scilicet honestate externarum actionum, circa quas immediatè & proximè occupatur; nihilominus tamen dicitur, & est potestas spiritalis, quia & à Christo data est, & mediatè ac ultimè refertur ad finem supernaturalem, & internum bonum animarum. His præsuppositis.

Ad obj. R. neg. conseq. Nam 1. potestas ecclesiastica spiritalis est; non quia potest præcipere vel prohibere actus merè internos, sed quia à Christo instituta est, & ordinata ad finem supernaturalem, & internum bonum animarum, immediatè quidem & proximè, quia potestas est fori interni; unde quæ talis, versatur etiam circa actus merè internos, absolviendo, retinendo, dispensando in votis, &c. Mediatè verò & ultimè tantum, quia potestas est fori externi: nam quæ talis, est potestas gubernativa, & occupatur immediatè ac proximè circa regimen externum communitatis ecclesiasticæ, proindeque immediatè ac proximè versatur circa actiones humanas externas, præcipiendo, prohibendo, &c. nec nisi propter illas versatur circa internas, quantum necessariae sunt ad aliquod illarum esse morale, ut dicitur infra: unde non ordinatur ad finem supernaturalem, & internum bonum animarum, nisi mediante honestate actionum externarum, quas per præcepta sua dirigit.

Dices. Matth. c. 16. Christus sine restrictione Petro & successoribus ejus dixit: *Quicumque ligaveris,*

&c. Ergo Summi Pontifices à Christo acceperunt potestatem præcipiendi vel prohibendi etiam actus merè internos. R. neg. conseq. Itaque per hæc Christi verba, Petro & successoribus ejus promissa fuit, & postea data per ista alia. *Pasce oves meas*, amplissima potestas, tum in foro interno, tum in foro externo, vi cujus potestatis Romani Pontifices possunt in foro interno absolvere à peccatis, reservare peccata, poenitentias imponere, dispensare in votis, vota commutare, concedere indulgentias, &c. & in foro externo ferre leges pro universa Ecclesia, præcipiendo vel prohibendo immediatè & proximè actiones externas, & consequenter internas, quantum necessariae sunt ad externarum positionem vel omissionem, aut etiam illas præcipiendo, quantum necessariae sunt ad aliquod esse morale, seu quasi artificiale externarum, ut explicabitur.

Attamen verba Christi laudata, necessariò intelligi debent cum aliqua restrictione subintellecta; quia Romani Pontifices non acceperunt à Christo potestatem in foro externo, quæ non posset convenienter exerceri. Potestas autem præcipiendi vel prohibendi actus merè internos, convenienter ab hominibus exerceri non potest; cum homines non possint de illis judicare, & ita non possint transgressores punire, sique non possint ad summum habere, nisi vim directivam circa actus merè internos. Ad quidem autem sola vis directiva sine vi coactiva valere posset apud homines, maxima saltem ex parte ad inobedientiam aded proclives.

Ex dictis hactenus pater quid respondendum sit huic quæstioni, utrum lex humana prohibeat desideria inefficacia, & simplices complacentias internas circa actus externos, ipsa lege humana prohibitos, retenta prohibitione, hoc est, non præcendendo à prohibitione; v. g. utrum lex ecclesiastica prohibens esum carniū die Veneris, prohibeat desiderium inefficax comedendi carnes hoc die, retenta prohibitione; quod desiderium sic exprimitur: Vellem comedere carnes die Veneris: qui enim hoc dicit, non præcendit à prohibitione, sicut præcendit, qui dicit: Vellem comedere carnes die Veneris, si non esset prohibitum.

Itaque cum desideria illa inefficacia, & simplices illæ complacentiæ sint actus merè interni, proindeque cum legislator humanus non possit de illis judicare, nec punire transgressores, non potest illa prohibere lege sua: sunt tamen peccata, quia sunt lege naturali prohibita, propter intrinsecam indecentiam, seu intrinsecam difformitatem quam habent cum natura rationali. Hinc qui ex animo dicit: Vellem comedere carnes die Veneris, peccat, venialiter scilicet, vel mortaliter, pro levitate vel gravitate materiæ; peccat, inquam, contra virtutem, nempe temperantiam, ex cujus affectu lex ecclesiastica prohibet ne die Veneris comedantur carnes, & prohibendo facit, ut non solum desideria inefficacia, quæ naturali necessitate sequitur esus carniū, sed etiam inefficacia, retenta prohibitione, concepta, repugnent virtuti temperantiæ, & ita specialem turpitudinem, seu cum natura rationali difformitatem habeant, propter quam lege naturali prohibentur.

ARTICULUS II.

Utrum legislator humanus possit præcipere actus internos, sine quibus quidem possunt existere actus externi quos præcipit, sed sine quibus non possunt habere quoddam esse morale quod intendit.

RESPONSIO I.

Legislatur humanus præcipere potest actus internos, ad hoc necessarios, ut actus externi habeant quoddam esse quasi artificiale, ut esse contra actus, sacramenti, orationis, &c.

Prob. Nam legislatur humanus potest præcipere actus externos, non solum quoad esse physicum, sed etiam